

Nr 294.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter m. m.

I proposition till 1935 års riksdag (nr 56) föreslog Kungl. Maj:t, att samrealskolan i Haparanda på i propositionen närmare angivna villkor skulle ombildas till högre allmänt läroverk. I anledning av denna proposition beslöt riksdagen, att samrealskolan i Haparanda från och med den 1 juli 1935 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t kunde finna gott bestämma, skulle successivt ombildas till högre allmänt samläroverk, omfattande fyraårig latinlinje och treårig reallinje, dock under förutsättning att Haparanda stad tillhandahåller under utbildningstiden behövliga, provisoriska lokaler, bostad eller hyresersättning åt rektor samt under de villkor i fråga om tillhandahållande av undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, som framdeles kunde vara bestämda.

Genom nådigt brev den 28 juni 1935 föreskrev Kungl. Maj:t, att utbildningen skulle äga rum från och med den 1 juli 1935.

I överensstämmelse härmed tog omorganisationen sin början med läsåret 1935—1936, då första ringen av gymnasiets båda linjer upprättades. F. n. omfattar läroverket 13 avdelningar och 267 lärjungar. Från och med läsåret 1938—1939 kommer läroverket att vara fullständigt på båda linjerna.

Genom ovannämnda nådiga brev av den 28 juni 1935 anbefalldes vidare kungl. skolöverstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i fråga om definitiva nya lokaler samt inredning och möbelutrustning av dessa lokaler. Med anledning härav anhöll kungl. skolöverstyrelsen i skrivelse till stadsfullmäktige i Haparanda den 24 augusti 1936, att stadsfullmäktige ville låta utarbeta och till överstyrelsen skyndsamt inkomma med ritningar och kostnadsberäkning *dels* för uppförande av nybyggnad för högre allmänna läroverkets räkning, *dels ock* för en sådan om- och tillbyggnad av nuvarande läroverksbyggnaden, varigenom densamma kunde göras tillräcklig och tjänlig för läroverkets behov. Den 13 november 1936 behandlade stadsfullmäktige, efter genom särskild kommitté verkställd utredning, ärendet och beslöt därvid med översändande av hithörande handlingar jämte ritningar m. m. *dels* uttala, att en nybyggnad för läroverkets behov vore en lämpligare lösning av lokalfrågan än ett om- och tillbyggnadsprojekt å nuvarande läroverkstomt, *dels ock* ställa kv. Lärkan till förfogande såsom byggnadstomt för det nya läroverkshuset.

Sedan ärendet behandlats av vederbörliga instanser, varvid bl. a. kungl. byggnadsstyrelsen genom bearbetning av det av länsarkitekten i Norrbot-

tens län E. Lovén upprättade förslaget åstadkommit en avsevärd minskning av byggnadens volym, har kungl. skolöverstyrelsen den 11 februari detta år till Kungl. Maj:t avgivit en på en utförlig utredning grundad underdånig framställning i frågan och därvid hemställt, att det täcktes Kungl. Maj:t föreslå den nu församlade riksdagen

att för uppförande av nybyggnader för högre allmänna läroverket i Haparanda i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar bevilja ett belopp av högst 990,000 kronor och därav för budgetåret 1937/1938 anvisa 300,000 kronor, under förutsättning att Haparanda stad *dels* åtager sig att utan kostnader för statsverket tillhandahålla tomt, som av Kungl. Maj:t kan godkännas, samt till tomtgränsen framdrager erforderliga vatten-, avlopps- och elektriska ledningar, *dels* förbinder sig att sörja för lokalernas underhåll, så länge de nyttjas för läroverkets behov, *dels* förbinder sig att med det statsbidrag, som kan bli bestämt, sörja för lokalernas inredning och möbelutrustning, *dels ock* förbinder sig att, därest detta av Kungl. Maj:t prövas böra ske och på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan komma att bestämma, till kronan med full äganderätt överlåta de av högre allmänna läroverket i Haparanda för närvarande disponerade byggnaderna i kv. Minerva i Haparanda stad jämte staden tillhörig tomt att eventuellt användas för statens småskoleseminariums i Haparanda räkning.

Beträffande de av kungl. skolöverstyrelsen föreslagna villkoren föreligga redan bindande utfästelser från stadens sida rörande tomt etc. och byggnadernas underhåll. Vad angår övriga föreslagna villkor finnes ingen anledning förmoda, att några invändningar äro att förvänta från stadens sida.

Ur kungl. skolöverstyrelsens utredning må vidare anföras rörande kostnadernas för det nya läroverkshuset bestridande, att överstyrelsen efter yttrande från stadsfullmäktige i Haparanda, vari staden med hänsyn till sin ytterst svaga ekonomi icke kan förbinda sig till ytterligare bidrag utöver tomt och underhållsskyldighet, samt efter hörande av länsstyrelsen i Luleå, som anser det ofrånkomligt, att statsverket helt åtager sig kostnaderna för läroverkets uppförande, inredning och möbelutrustning, såsom av överstyrelsens förslag framgår, i huvudsak formulerat sin framställning rörande kostnadernas bestridande i enlighet med de avgivna yttrandena.

En sådan lösning av kostnadsproblemet torde redan av Kungl. Maj:t hava förutsetts. I Kungl. Maj:ts proposition (nr 56) till 1935 års riksdag läses härom å sid. 13 (Departementschefens yttrande): »det bör tagas under övervägande, huruvida och i vad mån staten med hänsyn till de intressen, som här föreligga ej endast för Haparanda stad utan framförallt för angränsande bygder, bör lämna bidrag till uppförandet av de nya lokalerna. Underhandlingar härom mellan statsverket och staden torde böra igångsättas, så snart beslut föreligger om gymnasiets upprättande.» Då riksdagens beslut om utvidgning av samrealskolan i Haparanda till högre allmänt läroverk fattades utan några preciserade ekonomiska utfästelser beträffande definitiva nya lokaler för läroverket från Haparanda stad, torde man kunna

fastslå, att staten i princip gått in för, att i varje fall en avsevärd del av kostnaderna för dessa skulle komma att åvila staten.

Kungl. skolöverstyrelsens underdåniga framställning i ärendet har ingivits utan att i sedvanlig ordning hava varit förebådad i de anslagsäskanden, som av överstyrelsen före den 31 augusti 1936 insändes för Kungl. Maj:ts prövning, detta av skäl, som anföras i överstyrelsens underdåniga skrivelse, nämligen att överstyrelsen icke funnit antagligt, att vederbörlig utredning skulle kunna medhinnas i tid, vilket emellertid sedan visat sig möjligt.

På grund av detta förhållande har herr statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet uttalat, att frågan icke kan föreläggas årets riksdag i form av kungl. proposition. Emellertid har herr statsrådet i kungl. proposition nr 271 rörande åtskilliga läroverksfrågor i samband med detta uttalande på sidan 172 tillkännagivit *dels* sin anslutning till kungl. skolöverstyrelsens förslag rörande kostnadernas bestridande, att det vore en statens angelägenhet, *dels* att han icke funnit något av vikt att invända mot det föreliggande byggnadsprojektet, *dels ock* att han hade för avsikt att för 1938 års riksdag framlägga förslag i ärendet.

Härigenom synes den för läroverket ytterst brännande lokalfrågan komma att bli uppskjuten ett år framåt.

Detta skulle emellertid medföra stora olägenheter för läroverket. På grund härav har Haparanda stads läroverksbyggnadskommitté riktat en vädjan till Norrbottens riksdagsmän att motionsvis framföra frågan till årets riksdag.

Då vi härmed efterkomma denna begäran, vilja vi först något belysa frågan om lokalförhållandena vid läroverket.

Provisoriska lokaler för den utvidgade undervisningen hava efter åtagande upplåtits av staden. F. n. äro två klassavdelningar inrymda i f. d. överlärarbostaden vid stadens folkskolor, tre klassavdelningar läsa i stadsfullmäktiges sessionsrum, ett av rummen i stadshotellets festvåning samt stadshotellets uppackeringsrum, en klassavdelning i en sal i andra våningen av gymnastikhuset. Härjämte användes stadshotellets festivitetsal såsom skrivsal för vissa klasser och en sal å polishuset såsom slöjdsal. Skolköksundervisningen försiggår i nya folkskolans skolkök. Till nästkommande läsår kommer förenämnda slöjdsal att omändras till 3 erforderliga klassrum, varför slöjdundervisningen måste försiggå i folkskolans slöjdsal, därest möjlighet därtill finnes. Vidare måste sannolikt en ansevärd del av undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena i realskolan förläggas till folkskolans naturkunnighetsrum. Troligen måste ytterligare 1 lärosal anskaffas för det differentierade gymnasiets räkning, eventuellt 2, varjämte åtskillig undervisning i naturvetenskapliga ämnen då som f. n. måste äga rum i det enda laboratorium, som finnes tillgängligt. Till läsåret 1938—1939 måste ytterligare lokaler anskaffas utom läroverket, huru många kan nu icke överblickas. F. n. är det svårt förstå, var dessa senare lokaler skola stå att uppbibringa, kanhända i nya folkskolan, varifrån då klassavdelningar måste utflytta till s. k. södra skolan på 10 min. avstånd.

Man torde på goda grunder kunna påstå, att lokalfrågan sålunda är an-

senligt bedrövligh och svårordnad. Att detta skall menligt inverka på undervisningen ligger i öppen dag. De provisoriska lokalerna ligga visserligen alla i relativ närhet till läroverkshuset, och i desamma ha i huvudsak placerats klasser i realskolan. Men det kan dock icke bortresoneras, att icke såväl undervisning som ordning i längden måste lida av de nuvarande förhållandena. Det går naturligtvis en kortare tid att hjälpligt uppehålla det hela i ett provisorium, men det är av största vikt, att ett sådant blir så kort som möjligt. Och då byggnadstiden för ett komplex av den storlek, varom här är fråga, ändock kräver omkring 2 år, blir provisoriet under alla förhållanden tillräckligt långvarigt.

Av det anförda framgår, att frågan om beredande av tidsenliga lokaler för Haparanda läroverk är både trängande och brådskande. Då en utredning om byggnadsplanen för en nybyggnad jämte därmed förenade kostnader föreligger och vederbörande departementschef *dels* tillkännagivit, att enligt hans uppfattning särskilda förhållanden motivera, att staten påtager sig kostnaden för ifrågavarande läroverksbygge ävensom de nya lokalernas förseende med inredning och utrustning och *dels* förklarat att, såvitt vid en preliminär granskning kunnat bedömas, några väsentliga erinringar mot föreliggande ritningar och kostnadsberäkningar icke synas vara att framställa, våga vi hemställa, att riksdagen redan i år måtte upptaga frågan till avgörande och bevilja de för ändamålet nödiga medlen.

Skulle emellertid denna hemställan ej anses kunna bifallas, få vi som ett andra alternativ hemställa, att riksdagen ville fatta principbeslut i fråga om kostnadernas bestridande utan att i år anvisa några medel därför samt upptaga frågan om medels anvisande först då den av departementschefen bebådade propositionen för nästa års riksdag framlägges.

Ett dylikt principbeslut skulle vara av betydelse för byggnadsfrågans vidare förberedande. Behövliga förarbeten kunde sättas i gång, såsom ritningars slutgiltiga utarbetande m. m., så att byggnadsarbetet omedelbart kunde vidtagas, sedan riksdagen anvisat medel för ändamålet. Enligt vad sakkunniga på området uttalat kunde byggnaderna, under förutsättning att arbetet igångsattes redan vid byggnadssäsongens början, vara färdiga för inflyttning minst ett halvår tidigare än om arbetet påbörjades långt in på säsongen, vilket skulle bli förhållandet, om riksdagsbeslut överhuvud i frågan fattades först 1938, då en längre tid måste åtgå för vederbörliga förarbeten.

För läroverket och dess arbete vore det emellertid högst önskvärt, att riksdagen ville bifalla det först framställda alternativet.

Med återopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville för uppförande av nybyggnad för högre allmänna läroverket i Haparanda anvisa ett belopp av högst 990,000 kronor, varav för budgetåret 1937/1938 300,000 kronor under de av kungl. skolöverstyrelsen föreslagna villkoren

eller, om denna hemställan ej kan bifallas, att riksdagen ville fatta principbeslut om kostnadernas bestridande av staten och upptaga frågan om medels anvisande för ändamålet först när den bebådade kungl. propositionen nästa år framlägges för riksdagen.

Stockholm den 7 april 1937.

O. Bergqvist.

C. I. Asplund.

P. Sandström.

D. Hansén.

C. F. Carlström.
